

УДК 376-056.264:376.016: 811.111'35

С. СТРИЛЕЦЬКА

Національний аграрний університет, м. Біла Церква, Україна

ПЕДАГОГІЧНІ ПРИЙОМИ КОРЕКЦІЇ ДИСГРАФІЧНИХ ПОМИЛОК АНГЛІЙСЬКОГО ПИСЬМА

В статті порушується питання навчання англійського письма учнів з дисграфією. Автором висвітлено зміст експериментального навчання із застосуванням спеціальних педагогічних прийомів, спрямованих на корекцію дисграфічних помилок.

Ключові слова: труднощі у навчанні, дисграфія, дисграфічні помилки, педагогічні прийоми корекції, педагогічна технологія "створення ситуації успіху".

Освоєння передових технологій ставить перед сучасною загальноосвітньою школою завдання навчити учнів іноземній мові з метою спілкування з носіями мови та самостійного використання знань. Особливого значення у цій справі набуває проблема письмової грамотності учнів [9].

Останнім часом у наукових дослідженнях значна увага приділяється недостатньому рівню оволодіння програмним матеріалом учнями з труднощами у навчанні. В англійській літературі це позначається терміном «learning difficulties» або «learning disabilities». Серед групи порушень опанування програмного матеріалу в особливу групу відокремлюється *дисграфія* (англ. "dysgraphia" від грецьк. *δυσ* – префікс, який означає утруднення, порушення, і *γράφω* – пишу).

Дослідженню дисграфічних помилок присвячені теоретичні і практичні дослідження провідних вчених і практиків у галузі педагогіки, психофізіології, медичної психології, нейропсихології та шкільної психології. Питання дисграфії з позиції психофізіологічного підходу були предметом досліджень М. Адилова, С. Ляпідевського, В. Насонова, О. Токаревої, М. Хватцева та ін. З позиції клінікопсихологічного або медикопсихологічного підходу питання дисграфії вивчали Ю. Дем'янов, О. Корнев, І. Марковська, С. Мнухін, з позиції нейропсихологічного підходу – Т. Ахутіна, О. Корнев, А. Сиротюк, S. Feifer. Проблему дисграфії з позиції психолого-педагогічного і психолінгвістичного підходів розглядають Л. Волкова, Н. Волкова, О. Гопіченко, М. Грушевська, Е. Данілавичюте, А. Єфіменкова, Н. Карпенко, В. Ковшиков, Р. Лалаєва, Р. Левіна, О. Логінова, Л. Парамонова, Т. Пічугіна, І. Садовнікова, Л. Спірова та ін.; в англійському письмі – D. Cavey, M. Kay, R. Richards та ін. [6, с. 21-34; 7, с. 197-198; 10; 11]. Питання педагогічної корекції дисграфічних помилок англійського письма при навчанні англійської мови як іноземної у вітчизняній науці не вивчалось і ставиться вперше.

Вище наведене спонукало нас до проведення спеціального дослідження, мета якого полягала у створенні науково обґрунтованої та експериментально перевіреної методики корекції дисграфічних помилок англійського письма в учнів молодших класів. Висвітлення змісту експериментального навчання із застосуванням спеціальних педагогічних прийомів є метою та основним завданням даної статті.

У наш час склалася система роботи, спрямованої на подолання дисграфії, у рамках якої здійснюється корекція помилок в рідній мові за допомогою сучасних педагогічних прийомів. Так, для подолання дисграфічних помилок англійського письма англійські вчені пропонують використання таких педагогічних прийомів, як аккомодация (англ. "accommodation"), модифікація (англ. "modification") і ремедіація (англ. "remediation") [10, с.37-46; 11, с. 29-32].

Аналізуючи педагогічні прийоми корекції дисграфії, які представлені в англійській літературі, варто зазначити, що застосування аккомодатції і модифікації передба-

чає: 1) зміну вимог щодо швидкості виконання письмового завдання (учитель дозволяє учню використати більше часу для виконання письмових завдань, раніше розпочати або підготувати письмове завдання заздалегідь); 2) зміну обсягу виконання письмового завдання (учитель зменшує обсяг письмових завдань або забезпечує їх часткове виконання, робить акцент на якість, а не на кількість); 3) зміну складності письмового завдання (учитель допомагає учням знайти альтернативи письмовим роботам).

Ремедіація передбачає застосування таких педагогічних прийомів, як: 1) не варто давати вказівку, яким шрифтом (рукописним чи друкованим) слід писати, необхідно дозволити учню зробити свій власний вибір; 2) молодшим школярам дозволяється працювати з короткими інтервалами, оскільки рука втомлюється, і результати письма стають низькими; 3) учителю слід розвивати і зберігати розбірливий почерк в учня, навіть якщо він використовує комп'ютер.

Отже, як засвідчив аналіз англomовної наукової літератури, застосування педагогічних прийомів корекції є *першочерговим* завданням при виправленні порушень письма.

Російський науковець М. Безруких (1997) наголошує на тому, що проблема допомогти дитині при труднощах навчання письма зовсім не проста, але головне – знати, що майже всі труднощі можна подолати. Необхідне тільки бажання, доброта і терпіння батьків і вчителів-логопедів та їхня співпраця [2, с. 111]. Серед педагогічних прийомів з подолання дисграфії, які пропонує російський автор, варто виділити наступні:

1. Працюйте з дитиною спокійно, без докорів, нарікань.
2. Не підганяйте дитину – нехай працює повільно.
3. Намагайтеся знайти кожного разу, за що похвалити дитину.
4. При невдачі повторюйте завдання, даючи аналогічні.
5. Починаючи кожне заняття, постійно повертайтеся до вивченого матеріалу.
6. Не переходьте до наступного завдання, доки не закріплене попереднє;
7. Ускладнюйте завдання тільки тоді, коли успішно виконані попередні;
8. Завдання, які ви ставите перед дитиною, повинні бути під силу, а на початковому етапі – легкодосяжними; складність завдань краще збільшувати поступово;
9. Не поспішайте отримати результат: успіх прийде, якщо дитина буде довіряти вам, буде впевнена у собі [2, с. 90-108].

Автор також дає поради шкільним вчителям і батькам:

1. Не поспішайте ставити оцінку, особливо незадовільну.
2. Не порівнюйте свою дитину з товаришами, знайомими, братами і сестрами, підкреслюючи її невдачі, успіхи інших дітей.

3. Якщо є хоча б невеликий прогрес, похваліть, підбадьорте дитину, підкресліть старанність дитини.

4. Не обмежуйте улюблені заняття (гуртки, секції) через невдачі в школі. Навпаки, необхідно дати дитині можливість реалізуватися у чомусь іншому, довести (перш за все самому, а потім оточуючим), що є справа, яку вона може зробити добре. Якщо такої справи немає, її треба шукати і обов'язково знайти.

5. Знайдіть причину труднощів, не ховайте її від дитини, скажіть, що потрібно зробити, щоб виправити ситуацію, пообіцяйте свою підтримку. Підкресліть при цьому, що ваше ставлення до дитини не залежить від її невдач [2, с. 109-111].

Л. Парамонова (1999), відзначаючи роль батьків при подолання труднощів письма і наголошуючи на необхідність індивідуальної роботи, пропонує наступне:

– забезпечення позитивного емоційного налаштування: оточення під час занять повинно бути доброзичливим, загальний тон спілкування – бадьорим;

– моральна підготовка батьків і дитини до тимчасового „повернення назад” з метою ліквідації тих прогалин у знаннях, які заважають дитині повноцінно засвоювати новий матеріал;

– цілоспрямованість занять: ціль занять повинна бути повністю зрозуміла як батькам, так і дитині;

– обов'язкова похвала у досягненні дитиною успіхів, виражених зникненням помилок;

– систематичність роботи;

– послідовність у подоланні помилок [8, с. 127-135].

Як засвідчив аналіз англомовної і російської наукової літератури, застосування педагогічних прийомів корекції при виправленні порушень письма передбачає глибокку індивідуальну роботу педагогів і батьків з учнем, яка спрямована на усвідомлення ним своїх здібностей, віру у власні можливості.

У зв'язку з цим, при розробці методики корекційного навчання на перший план виступає питання впровадження у процес корекції дисграфічних помилок педагогічної технології „створення ситуації успіху” (А. Белкін, І. Бех, У. Глассер, І. Демакова, І. Клокар, А. Кондратенко, Є. Коротаєва, А. Крепенін, С. Кульневич, Ю. Львова, Є. Натанзон, С. Ніколаєва, О. Онисюк, С. Подмазін, Н. Щуркова, Д. Ельконін). Під „педагогічною технологією”, услід за М. Бершадским, ми розуміємо мистецтво, майстерність викладання, спілкування з учнями; дане поняття включає безліч конкретних прийомів взаємодії з учнями в найрізноманітніших ситуаціях [3].

Ситуація успіху з педагогічної точки зору – це таке цілеспрямоване, організоване поєднання умов, за яких створюється можливість досягнення значних результатів у діяльності як окремо взятої особистості, так і колективу в цілому [1, с. 30-31]. В основі такої педагогічної технології лежить особистісно зорієнтований підхід до процесу навчання і виховання. Це результат продуманої та підготовленої стратегії і тактики вчителя, створення ним такого педагогічного клімату, який викличе в учнів почуття радості досягнення успіху, усвідомлення своїх здібностей, віру у власні можливості, забезпечить успіх у подоланні труднощів оволодіння програмним матеріалом.

За нашою системою перше завдання полягало у формуванні в учня настанову на успішне виконання письмового завдання, подолання труднощів, які можуть трапитися у процесі роботи, формуванні системи мотивів (спонукальних причин дій та вчинків учня), тобто мотивації [4, с. 253; 5, с. 189-191].

Наступне завдання учителя було забезпечити умови для успішного виконання учнем завдання, зменшити вплив, який має письмо на навчання, дібрати завдання з урахуванням індивідуальних можливостей школярів. Такий підхід обумовлював використання педагогічних прийомів корекції дисграфічних помилок письма, описаних вище. Так, серед педагогічних прийомів, які пропонуються в англомовній літературі, були застосовані аккомодация (англ. “accommodation”) і модифікація (англ. “modification”), які передбачали зміни вимог щодо швидкості, обсягу та складності виконання письмового завдання.

На наступному етапі вчитель мав організувати корекційну роботу таким чином, щоб спрямувати результат попередньої діяльності в емоційний стимул, у свідомий мотив для виконання наступного навчального завдання, продемонструвати свою повагу до праці учня, викликати бажання навчатися далі.

Для корекції дисграфічних помилок англійського письма нами були застосовані педагогічні прийоми, описані в працях російських науковців М. Безруких (1997), Л. Парамонову (1999), серед яких ми виділили наступні: забезпечення позитивного емоційного налаштування на уроці, цілеспрямованість і систематичність роботи, правильний підбір мовленнєвого матеріалу, послідовність у подоланні помилок обов'язкова похвала учителя у разі досягненні учнем успіхів.

Отримані кількісні дані експериментального навчання дають підстави стверджувати про ефективність використання запропонованих педагогічних прийомів корекції дисграфічних помилок англійського письма в учнів молодших класів.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми, що розглядається. Перспективним може стати подальше вивчення питання дисграфії при навчанні англійської мови як іноземної, а також дослідження дисграфічних помилок при навчанні інших іноземних мов.

Список використаних джерел

1. Белкин А.С. Ситуация успеха. Как ее создать? Кн. для учителя / А.С. Белкин. – М.: Просвещение, 1991. – 176 с. – (Мастерство учителя: идеи, советы, предложения)
2. Безруких М.М. Обучение письму: кн. для учителя / Марьям Моисеевна Безруких. – М.: Просвещение, 1997. – 112 с.
3. Бершадский М.Е. В каких значениях используется понятие „технология” в педагогической литературе? / М.Е. Бершадский // Школьные технологии: Научно-практический журнал школьного технолога (завуча). – 2002. – М.: Ред. „Нар. образование”. – с. 3-19
4. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы / Е.П. Ильин. – СПб.: Питер, 2004. – 509 с.
5. Краткий психологический словарь / [сост. А.П. Карпенко, под общей ред. А.В. Петровского и М.Г. Ярошевского]. – М.: Политиздат, 1985. – 431 с.
6. Логинова Е.А. Нарушение письма. Особенности их проявления у младших школьников с задержкой психического развития: Учебн. пособие /Под ред. Л.С. Волковой. – СПб.: «ДЕТСТВО ПРЕСС», 2004. – 208 с.
7. Логопедія. Підручник / [М.К. Шеремет, В.В. Тарасун, С.Ю. Конопляста та ін.]; за ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім „Слово”, 2010. – 376 с.
8. Парамонова Л.Г. Упражнения для развития письма / Людмила Георгиевна Парамонова. – СПб.: Дельта, 1998. – 208 с.
9. Програми для загальноосвітніх закладів та спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов. Іноземні мови. 2-12 класи. – К.: Перун, 2005. – 208 с.
10. Cavey D.W. Dysgraphia: Why Johnny Can't Write: A handbook for Teachers and Parents / Diane Walton Cavey. – [the 3-d edition]. – An International Publisher PRO-ED, 2000. – 83 p.
11. Richards R.G. The Writing Dilemma: Understanding Dysgraphia / Regina G. Richards. – RET Centre Press, 1998. – 64 p.
12. Vail P.L. Smart kids with school problems: Things to know and ways to help / P.L. Vail. – New York: New American Library. – 1987. – 256 p.

Стаття надійшла до редакції 04. 02. 2012.

Стрелецкая С.

Национальный аграрный университет, г. Белая Церковь, Украина

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПРИЕМЫ КОРРЕКЦИИ ДИСГРАФИЧЕСКИХ ОШИБОК В АНГЛИЙСКОМ ПИСЬМЕ

В статье затрагивается вопрос обучения английскому письму учащихся с дисграфией. Автор раскрывает содержание экспериментального обучения с использованием специальных педагогических приемов, направленных на коррекцию дисграфических ошибок.

Ключевые слова: трудности в обучении, дисграфия, дисграфические ошибки, педагогические приемы коррекции, педагогическая технология “создание ситуации успеха”.

Striletska S.

National Agrarian University, Belaya Tserkov, Ukraine

PEDAGOGICAL WAYS OF CORRECTION OF DISGRAPHICAL MISTAKES IN ENGLISH WRITING

This article deals with the problem of English writing teaching of students with dysgraphia. The contents of experimental training with the use of special pedagogical ways aimed at dysgraphia correction are highlighted.

Key words: learning disabilities, dysgraphia, dysgraphical mistakes, pedagogical ways of correction, pedagogical technology “making up the situation of success”.